

Tehnoloģiju entuziasti viedpilsētas risinājumu testēšanai Rīgā pieprasa likumu

Foto: Vefresh

<https://labsoflatvia.com/aktuali/viedpilsetas-entuziasti-pieprasa-likumu>

Mūsdienu tehnoloģiju laikmetā no vienas puses vienmēr būs inovācijas, no otras – likumiskais regulējums. Dzīve ne vienu reizi vien ir parādījusi, ka otrais netiek līdzī pirmajam. Jaunās inovāciju kustības “Vefresh” uzņēmumi sadarbībā ar advokātu biroju “Sorainen” ir izpētījuši, ko no iecerētajām inovācijām iespējams realizēt praksē šobrīd un kas vēl ir nepieciešams plašākam tehnoloģiju lietojumam.

Viedā transporta pietura, ar viedajām tehnoloģijām aprīkotas gājēju pārejas, dažādu citu viedpilsētas risinājumu prototipēšana, auto un dronu savienošana – šie ir tikai daži

risinājumi, ko kopīgiem spēkiem vēlas īstenot inovāciju kustības “Vefresh” dalībnieki, kas ir tehnoloģiju uzņēmumi LMT un “Accenture”, nekustamo īpašumu attīstītājs “New Hanza Capital”, Jaunā Teika un VEF Kultūras pils. Idejas tika prezentētas kustības atklāšanas pasākumā 2019. gada vasarā.

Drīz pēc tam parādījās ziņa, ka VEF apkaimē tiek testēti seši viedo autostāvvietu sensori, ko radījis latviešu jaunuzņēmums “Parkdroid”. Sensori spēj noteikt konkrētās stāvvietas pieejamību, izmantojot ģeomagnētiskā lauka izmaiņas. Turklāt tie spēj pārraidīt šo informāciju reāllaikā, tādējādi ļaujot autovadītājiem par stāvvietu pieejamību uzzināt jau iepriekš, kas savukārt uzlabo gan autobraucēju pieredzi, gan mazina izmešu apjomu. “Parkdroid” pārstāvji atnāca pie mums un izstāstīja par saviem sensoriem. Izrunājām arī to, kādā tīklā tie darbojas. Saprātām, ka šis tīkls Narrowband IoT ir interesants arī mūsu partneriem LMT – šobrīd tajā ir ļoti maz tehnoloģiju gan Latvijā, gan pasaulē. Tā kā uzņēmums ir izvietojis savus risinājumus privātā teritorijā, tad darbības ierobežojumu tiem nav,” stāsta “Vefresh” projekta vadītāja Lāsma Ivaska.

Tā arī ir šobrīd vienīgā inovācija, kas reāli darbojas pilsētvidē šajā teritorijā: “Mēs ar biedrību “Vefresh” sadarbojamies jau kopš tās dibināšanas brīža,” saka advokātu biroja “Sorainen” partnere un zvērināta advokāte Ieva Andersone. “Kad tika domāts, kā viedie risinājumi varētu pilsētvidē darboties, bija skaidrs, ka ir nepieciešams veikt juridisku izpēti, lai saprastu, kāds ir pašreizējais juridiskais regulējums. Tā kā biedrībā ir privātpersonas, vajadzēja saprast, vai privātpersonas var iet pilsētvidē, kas ir sabiedriska vide, un testēt inovatīvus risinājumus. Saprātām, ka tas lauks ir plašs un jauns, un neviens likums to tieši neregulē. Pieeja, ko mēs izmantojam – mēģinājam pētīt juridisko regulējumu tam, ko “Vefresh” gribētu darīt un kā tiesību akti to regulē šobrīd. Piemēram, viena lieta, ko varētu darīt, ir izmantot viedās ceļazīmes uz gājēju pārejas, kas pašas iedegas, kad tuvojas gājējs, vai ceļazīmes, kas pašas izgaismojas noteiktos apstākļos. Dažās valstīs ir līdzīga pieredze. Piemēram, Tallinā ir teritorija “Ulemiste City”, kas veidota sadarbībā ar Tallinas Tehnoloģiju universitāti (TTU).”

“Sorainen” izpētījis, ka Tallinā šī sadarbība izpaužas pakalpojuma līguma formā, kura ietvaros apmaiņā pret mērķa finansējumu TTU veic izpētes uzdevumus un tehnoloģiju izmēģinājumus pēc pārējo projektā iesaistīto pušu pieprasījuma. Datu ievākšana un viedo tehnoloģiju izmēģinājumi tiek veikti “Ulemiste City” biznesa rajona teritorijā ar

potenciālu veiksmīgākos risinājumus nākotnē ieviest visā Tallinas pilsētā. Viedpilsētas projekta virzību uzrauga valde no sadarbības memorandā iesaistīto pušu pārstāvjiem. TTU ir pienākums valdei sniegt atskaites par “Nākotnes pilsētas” nodaļas darbību un tai uzticēto projektu virzību. Šīs sadarbības likumiskais pamats ir Tallinas pašvaldības saistošie noteikumi, kuros nostiprināti vispārīgi pamatjautājumi un prasības pilsētas sadarbībai ar tajā esošajām Universitātēm. Attiecīgā pilsētas teritorija pieder privātpersonai, kā rezultātā projekta īstenotājiem ir mazāks administratīvais slogs un lielāka brīvība rīkoties, jo ne visas darbības, ko teritorijā veic, ir jāsaskaņo ar pašvaldību.

Arī Minska grib viedpilsētas statusu

“Sorainen” pētījis arī citu kaimiņvalstu pilsētu nodomus. Piemēram, Minskas ambīcijas kļūt par viedpilsētu 2018. gada nogalē publiski paudis Baltkrievijas prezidents, izvirzot to par nākamās piecgades uzdevumu. Kopš tā brīža Minskas pilsētas teritorijā uzsākts darbs pie vairāku projektu realizācijas. 2019. gada 11. martā, vairākām privātpersonām un publiskām personām parakstot sadarbības līgumu, uzsākta “Smart City Minsk” projekta īstenošana. Konkrētajā projektā vadošo lomu uzņēmis autobūves uzņēmums “MotoVeloZavod”. Projekta mērķis ir ieviest tehnoloģiju risinājumus pilsētas infrastruktūrā. Tā ietvaros paredzēta gan viedo pieturu un luksoforu izveide, gan jauna veida tirdzniecības vietu izveide.

Viedo luksoforu izvietošana jau ir uzsākta. Šobrīd Minskā izvietoti septiņi viedie luksofori, kuri aprīkoti ar sensoriem satiksmes noslogojuma mērīšanai un uz ievāko datu pamata maina gaismas signālus. Ja projekta ietvaros tie pierādīs lietderīgumu, iespējams, nākotnē pilsētas noslogotākajās ielās tiks izvietoti aptuveni 90 šādi luksofori. Līdzīgus viedos luksoforus cita projekta ietvaros plānots izvietot arī Brestā. Finansējums projektam iegūts “Polija – Baltkrievija – Ukraina – 2014 – 2020” pārrobežu programmas ietvaros.

Tāpat Minskā tiek īstenots projekts “The City Code”, kura ietvaros pilsētā sāks izvietot viedās sabiedriskā transporta pieturas. Atšķirībā no parastām sabiedriskā transporta pieturām, tās ir aprīkotas ar USB līdzdām telefonu uzlādei, skārienjūtīgiem ekrāniem taksometru izsaukšanai, ārkārtas zvanu pogām saziņai ar glābšanas dienestiem un policiju, kā arī tirdzniecības automātiem. 2019. gada 16. septembrī tika atklāta pirmā

viedā pietura. Sabiedriskie mediji vēsta, ka tuvākajā laikā pieturu skaits varētu pieaugt. Projekta īstenotājs “Consolidated Investment Group” ir noslēdzis sadarbības līgumu ar vienu no Minskas pašvaldības administratīvajām teritorijām. Zemes gabalus, uz kuriem nākotnē izvietos pieturas, plānots iznomāt no pašvaldības, iegūstot nomas tiesības izsoles ceļā.

Latvijā ir vajadzīgs likums

Tikmēr Latvijas likumdošanā ir ļoti konspektīvs regulējums par inteligentām transporta sistēmām. “Ir pateikts, ka par to atbild ceļu uzturētājs – publiska persona Latvijas Valsts ceļi. Mēs pat izskatījām variantu, ka pašvaldības deleģēta biedrība pati kļūst par ceļu uzturētāju. Teorētiski likums šādu iespēju pieļauj bet mēs arī runājām ar biedrības pārstāvjiem, ka tas būtu ļoti sarežģīts un smagnējs risinājums – uzņemties publisku funkciju. Drīzāk mums likās, ka labāks risinājums būtu speciāls tiesību akts, kas tieši nosaka regulējumu inovatīvām pilsētvides teritorijām,” pētījuma secinājumus atklāj I. Andersone. ““Vefresh” ir pilotprojekts, bet noteikti ne vienīgā teritorija, kas kaut ko tādu dara. Piemēram, Pārdaugavā, kur augstskolas ir izvietotas, top gudrā zināšanu jūdze. Tur arī varētu būt interesanti kaut ko darīt. Varbūt arī Ventspilī, kur ir ļoti progresīva augstskola. Un tad risinājums varētu būt speciāls tiesību akts, kas pasaka, ka privātpersonas, visticamāk sadarbībā ar vietējo pašvaldību, varētu diezgan brīvi noteiktās robežās eksperimentēt ar tehnoloģijām – ceļazīmēm, transportlīdzekļiem. Turklāt jāpiebilst, ka par automatizētajiem transportlīdzekļiem Satiksmes ministrija ir **pieņēmusi tikai vadlīnijas**. Protams, nav mērķis radīt jaunu likumu tikai tāpēc, lai tas būtu, taču jaunām lietām bieži vien ir vajadzīgs tiesiskais rāmis, lai visi jūtas drošāk.”

L. Ivaska papildina, ka šāds likums būtu vērtīgs gan “Vefresh”, gan jēgpilns kopumā arī citām teritorijām: “Tad jebkura pašvaldība varētu definēt inovāciju zonu, kur darbotos vieglāks saskaņošanas process. Kā tam procesam būtu jāizskatās – esam atvērti citu uzņēmēju un jaunuzņēmumu pieredzēm, kas ir mēģinājuši kaut ko kaut kur saskaņot. Šāds regulējums būtu liels pienesums valsts mērogā, jo Baltijas reģionā šāda regulējuma nav. Ja mēs tādu uztaisītu un mums būtu inovāciju zonas, tas palīdzētu arī ārvalstu kapitāla piesaistīšanā. Turklāt tas ir jomām, kas mums ir stratēģiski svarīgas – tehnoloģijas, izpētes un attīstības jeb R&D centri, ko mēs gribētu, lai viņi nāk uz Latviju. Savukārt jaunuzņēmumiem samazinātos “go to market” laiks,

kas ir īpaši svarīgi, uzsākot uzņēmējdarbību. Mēs ceram, ka šis nebūs tāds regulējums, kas gadiem iesprūst gaitenīs.”

“Vefresh” inovāciju kustība ir vērsusies Ekonomikas ministrijā (EM) ar iniciatīvu un aicinājumu pievērst uzmanību likuma nepieciešamībai. Šobrīd ministrijas nostāja ir šāda: “EM saskata Latvijas konkurētspējas priekšrocības divās jomās – uz Latvijā eksistējošu izaicinājuma bāzes radīt inovatīvus un eksportspējīgus produktus, kā arī radīt vidi, kas nodrošinātu inovatīvu risinājumu testēšanu pilsētvidē. mērķi radīt produktus un pakalpojumus, kas uzlabotu sabiedrības dzīves kvalitāti, veicinātu efektīvu publiskās pārvaldes līdzekļu izlietojumu, kā arī, protams, būtu pieprasīti arī ārējos tirgos. Šāda mērķa sasniegšanai ir nepieciešama cieša publiskā, privātā un zinātnes sektora sadarbība. Lai to risinātu, EM ir izveidojusi starpsektoru darbagrupu, kur piedalās dažādu ministriju, pašvaldību, vadošo nozaru un akadēmijas pārstāvji, kas koordinēti cenšas identificēt esošos šķēršļus inovāciju radīšanai un rast atbilstošus risinājumus. EM kopā ar viedās pilsētas darba grupu 2020. gadā turpinās aktīvu darbu šo kopējo mērķu sasniegšanā un turpinās diskusijas par potenciāliem veidiem, kā radīt inovatīvu produktu un pakalpojumu veicinošu uzņēmējdarbības vidi Latvijā.”